

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő. Fűvészkert utca 1080.</p>
--	---	--

A nagybányai egyházmegye ápril 2-iki közgyűlését megnyitó esperesi beszéd.

Mélyen tisztelt egyházmegyei közgyűlés!

Mindenekelőtt jól esik édes öröömnek kifejezést adni a felett, hogy ez ünnepélyes alkalommal ily szép számmal látom összeseregelve lenni egyházmegyénk, hitfelekezetünk tagjait. Jól esik e hitközönnyel — s talán méltán — vádolt korszakban látni s meggyőződést szerezni a felől, hogy a hit melege nem halt még ki a szivekből, látni, hogy az egyház s vallás iránti buzgóság lángja fel-fel lobog, kitör s eget keres, nyilvános bizonyosságul arra, hogy amaz égi szikra a lélek, ha olykor az élet zsibbasztó örömeinek karjai között szunyadozni látszik is, nem maradhat közönyös ama kősziklán épült isteni mű, az egyház iránt, mely — bármit mondjanak is a világ hitetlen fiai, — a századok viharai között, mint a hullámtól hasztalan csapdosott kőszirt, fenmaradt mind e mai napig, s állani fog az idők végeig örökké, mert a Krisztus egyháza örök, mint az Isten maga.

Légy megáldva Istennek itt összegyűlt népe! Légy megáldva, ki mellettem bizonyosságot teszesz, te buzgó lelkesült sereg! az Istennek áldása nyugodjék meg te rajtad!

Ezek előre bocsátása után tisztelt egyházmegyei közgyűlés, akaratlanul is visszazáll lelkem a multba. Épen 16 éve annak, hogy egyházmegyénk e békés szelleméről s nemes buzgalmáról oly rég ismert egyház kebelében tartá közgyűlését. Hosszu idő egy ember életében, nagyon rövid, csak egy perc az idő végetlen folyamán, — s ime mennyi változás körülöttünk mindenfelől, mennyi változáson ment át közelebről egyházmegyénk. Tizenhat év előtt tisztelni kezdett ugyan már a láthatár a protestáns egyházi élet egén, elvonulának a pátenses szomorú idők által előidézett vészfellegek, de a borulatnak mennyi foszlány darabja sötétlett még a háttérben, mennyi fájó seb sajgott még a kebleken, mennyi vágy, óhajtás ült a sziveken? — A gróf Thun által kovácsolt békóktól szabadult magyar protestantismus szabadabban lélegzett, s a tiszántuli egyházkerület kiadta az 1848-diki vallásügyi törvények részletezésére „Vélemény“ czimű munkáját, melyet a 16 év előtt itt e helyen ülésezett egyházmegyei közgyűlés teljes egészében magáévá tett. Az 1848-diki vallásügyi törvény az országosan egybegyűlt törvényhozás asztalára került, s hangzottak is fel egyházunk érdekében lelkes beszédek, de ezek — mint

az árva gyermek sirása, könyörgése — pusztában hangzottak el; és miután a reményteljes várakozások daczára, a magyar protestáns egyház érdekében semmi üdvös s bennünket megnyugtató intézkedések nem tétettek, és mivel annyi prot. lélek jog és igazság után epedő vágya, óhajtása nyomtalanul enyészett el: a 16 év előtt itt ülésező nagybányai egyházmegyei közgyűlés felhívta a superintendenciát, hogy a nevezett 1848-diki vallásügyi törvénynek legalább XX. cikkét, melyet az országgyűlés maga is változás alá nem esőnek mondott ki, — léptesse életbe, vagy legalább életbe-
léptetésére minden lehető lépéseket megtenni igyekezzenek.

A mi 16 év előtt csak vágy és óhajtás volt, ma már — Istennek hála — valóság! A vallásegyenlőség nagy elve, mely után küzdelmünk egyidős a protestantismus életével — kimondatott. A magyarországi öt év. ref. egyházkerület testvéries egyesülése tény; — van egyházalkotmányunk, királyilag szentesített törvényünk, és mindezek koronájaul van végre valahára országos közalapunk.

Ne vélje senki — tisztelt egyházmegyei közgyűlés! — mintha én a jelen helyzetet oly boldognak tartanám, mely már semmi kívánni valót sem hagyna maga után, hiszen tudom én — s fájdalom érezzük mindnyájan, hogy az anynyiszor emlegetett vallásegyenlőség még ma is csak papi-ron s inkább csak hirben él, de valóságban nincs jelen; — tudom s tudja mindenki, hogy a magyar protestáns egyház, melynek lelkes hű fiai annyi szolgálatot tettek eleitől kezdve a hazának, — lelkes, hű apostolai valának a nemzetiségnek, az államnak? . . . még ma is csak mostoha gyermeke. De engem táplál az édes remény, hogy az emberiség hova tovább felismeri azt, miszerint szabadságra hivatott s hogy a testvéries egyesülés által kifejtett erő és buzgóság, szebbé, dicsőbbé teendi a jövőt.

Tizenhat év előtt más férfiak ülének itt e zöld asztal körül, hová lönek? alig egy kettő van közülök életben, mint a mult nehéz idők élő emléke, legyen életök alkonya vidám, verőfényes! A többiek ott alusznak a rögök alatt, hova az élet fájó emlékei nem szokták elkisérni az embert. Legyen álmuk ott len édes, pihentető!

A jelen tisztikarban csak egyetlen egy van a 16 év előtti gárdából, a legkisebb, egy szerény aljegyző; 16 év előtt ifju még, s ma az élet küzdelmeiben elfáradva félig agg, ki most az egyházmegye megtisztelő bizalmából mint az egyházmegye egyik elnöke sikerrel vagy siker nélkül, de mindenesetre lelkiismeretesen s jó akarattal működöm; — rajtam kívül a zöld asztalnak még egy régiebb munkása van,

a többi hivatalát s részben korát tekintve úgy szólva ifju még, — tegye a kegyelemnek Istene az egyház javára czélzó munkásságukat áldásossá!

Az egyházmegye több évtizeden át lelkes, bölcs vezére, világi elnöke — Istennek legyen érette hála! — még él, de letette kezéből a tiszta és mocsoktalan zászlót, mit előttünk annyi bölcsességgel, annyi dicsőséggel hordozott. — A közbizodalom egy ifju, lelkes s munkás férfiú kezébe adta a zászlót, itt ül oldalomon a társelnöki széken, — neve: Ujfalussy Sándor! E név nemde igen jó ajánló levél? Isten hozott körünkbe nemes férfiú! mi lelkesült örömmel, tárt karokkal fogadunk téged, — légy a miénk szívvvel, lélekkel; derék elődöd nemes példája buzdítson a szép pályán izadni, buzdítson szép és nemes tettekre. Légy az egyházmegyének mely bizalmával felkeresett, körülölelt, bátor, hű vezére. Légy nekem az erőtlennék küzdelmes pályámon támogatóm; Isten, a kegyelemnek Istene adjon neked erőt, kitartást, türelmet, s mindenek felett állandó jó egészséget; élj uri családot boldogítására, egyházmegyénk javára, mindnyájunk örömeire sokáig! Istennek áldása legyen rajtad!

Itt ül közöttünk, mint egyházmegyénk legifjabb tanácsbirája a derék jó apának méltó fia Gróf Degenfeld Sándor. Légy üdvözölve általunk nemes gróf! midőn egyházmegyénk bizalmával felkeresett s erdőszádai sasfészekéből elhivott, tette ezt a hozzád való meleg ragaszkodáson kívül azon nemes czélből, hogy tért nyisson előtted azon a pályán, a melyen dicső elődeid annyi fényes nyomokat hagytak, annyi dicső alkotásokat tettek. Kivánjuk, hogy az az Isten, a ki téged általunk az egyház szolgálatára elhivott, tartsa meg s nyujtsa hosszúra becses életedet, hogy lehess egykor oszlopa, büszkesége a magyar protestáns egyháznak, élj sokáig!

Meg kell még emlékeznünk — tisztelt egyházmegyei közgyűlés! — a szintén ujonnan választott egyházmegyei világi aljegyző idősb Böszörményi Sándorról. Rég ismerjük őt, sokszor vettük — mindenkor örömmel teljesített — szolgálatát igénybe. Most az egyházmegye közbizalma közelebb hozta őt hozzánk, mienkké tette őt. Azt hiszem az egyházmegyei közgyűlés általános közóhajtását tolmácsolom, midőn ez ünnepélyes alkalommal azt kívánom hogy őt Isten, a kegyelemnek Istene, tartsa meg nekünk s éltesse az emberi élet végső határáig.

Ezekután szívből üdvözölve a teljes számban jelenlevő tisztikart, lelkészársaimat, iskolatanítóinkat, képviselő urakat s az egész közgyűlést, midőn a gyűlést megnyitottnak nyilvánítom, egyszersmind magamat a mélyen tisztelt egyházmegyei közgyűlés jóindulatába tisztelettel ajánlom!

Ezen beszéddel nyitotta meg közkedvességben levő esperesünk Bencsik István ápril 2-án Krassón tartott egyházmegyei gyűlésünket, utána ifju, szép férfias erőteljes külsővel bíró, s tökéletes szónoki routinnal rendelkező uj gondnokunk tartá többször a lelkesedés kitörő éljenzéseivel kísért székfoglalóját, mely után kijelentette hogy e nap emlékére és hogy tettel is bebizonyítsa szavainak igazságát, a jótékonyság oltárához járul áldozatával és a lelkészi gyámolda gyarapítására 500 frtos alapítványt tesz. Áldja meg érette az a mennyei jó atya aki őt oly nagy szellemi és anyagi gazdagsággal ruházta fel.

Közli: Soltész János e. főjegyző.

A proféczia jelentősége a kijelentésben.

(Folytatás.)

Ez bizonyára egy fölséges istenfogalom volt, melylyel Izrael méltán dicsekedheték. A héber profétáké a dicsőség, hogy ily megfelelő kifejezést adának Izrael hitének. Ez elég nagy dicsőség, anélkül is, hogy igényelnők számukra az eszme teremtését. Ezt ők bizonyára nem tették. A proféták nem teremtették Izrael Istenét; sem Izrael maga nem teremtette őt. Ellenkezőleg Izrael teremtették és formáltaték egy különös néppé az ő Istene által; s tanították megismerni az ő jellemét saját csudálatos történelméből. Isten maga adá Izraelnek ama felséges eszmét; adá azt nem theologiai igazság elvont alakjában, hanem mindenekfelett tettekben p. o. az Ábrahám elhívása által: azon események által, melyek az egyiptomi kiszabadulással és a kanaánföldi letelepedéssel összeköttetve valának és azon gondviselési vezérlés által, melylyel Izrael történelmét sok válságokon vezeték keresztül a későbbi időkben is. Az eszme egy jellem reflexiója volt, mely magát egy folytonos cselekvésvolyam által tevő nyilvánvalóvá a kegyelemczél fokozatos kifejlésztésében. Ha nem történt volna ez isteni cselekvés, nem lettek volna Izrael legtehetségesebb fiai sem, sőt még a proféták sem, képesek arra, hogy oly fölséges eszmét alkossanak Istenről, minót a profétai iratokban találunk és pedig különösen a későbbi Ézsaiásnál, az ő-szövetség evangélistájánál és Hoseásnál az isteni szeretet profétájánál. Az eszme nem emberi találmány, hanem isteni kijelentés, mely fokként téteték a történelmen keresztül s teljeskörű fényét a profétai korszakban érte el. Nem feledjük el, természetesen hogy a proféták inspirálva voltak; úgy de az inspiráció nem képesítette őket egy új isteneszme teremtésére. Az inkább segélyökre volt nekik, hegy jól és helyesen olvashassák az isteni név és természet történelmi kijelentését.

A második szolgálat, melyet a proféták, mint az üdvígéret szolgálói tevének, állott egy oly igazság hirdetésében, melyet Izrael, épen a maga kiválasztásánál fogva, nagyon könnyen hajlandó volt szem elől téveszteni — azon igazság hirdetésében t. i. hogy az üdvígéret minden népeket érdekel. Az universalismus, az emberiség solidaritásának eszméje, azon meggyőződés, hogy minden ellenkezőre mutató látszat daczára is Isten kiterjeszti gondját minden népekre s részeiseivé akarja tenni utóljára azokat mind az ő kegyelme áldásainak egyikét teszi, közelismerés szerint, a profétai gondolatrendszer legkiválóbb és legmegkapóbb jellemvonásainak. A naturalisticus kritikusok szerint ez universalismus is csak a proféták felfedezése vagy találmánya, azok szerint azonban, akik hisznek a kegyelmi kijelentésben, nem egyéb az, mint nyomatékos felujítása és előtérbeállítása egy oly igazságnak, mely alatta rejlik Izrael hivatásának már eleitől fogva. A proféták eredetisége itt nem egy feltétlenül új igazság felfedezésében áll, hanem inkább azon erőteljességben, amellyel ők megragadának és azon lelkesedésben, amellyel ők kifejezének egy régi, csak hogy aránylag kellő figyelmen kívül hagyott igazságot; és ezt cselekedvén, kétségkivül lényegesen befolytak ők az Isten kegyelmi czéljának jobb felfogására. Világos ugyanis, hogy a kiválasztás, a különös néppé elhivatás könnyen felkeltheték Izraelben az önhittség gondolatát, hogy az isteni kegyelmet a kiválasztott nép

monopoliumként kapta és élvezte; hogy tényleg egy ily monopolium teszi éppen a kiválasztás jelentőségét. Nehéz volt a kiválasztott nép tagjainak megérteni azt, hogy a kiválasztás csak egy módszer volt; azért nevelni az egyet, hogy az megáldja a sokat. Ennélfogva egyik fontos feladatuk azoknak, kik az Ur titkárnak kijelentését fogadták, abban állott, hogy intsék folyvást a kiválasztott népet azon leczkére, melyet az oly lassan tud megérteni és emlékeztessen az azon szeretet titkára, mely a pogányok iránt van elrejtve az Isten kebelében. E feladatot a próféták és zsoltárirók végre is hajták hűségesen, miként látható is az oly szép lyrikus darabokból, minők LXVII. és LXXV. zsoltárok, és azon számos aranyjósolatokból, melyek elvannak szórva, miként gyöngyszemek, a prófétai irodalom lapjain. Megjegyzésre méltónak tartjuk itten hogy úgy tekinthetjük, mint az isteni kegyelemcélzél katholicitását bizonyító hasonnemű szolgálat eredményét az ó-szövetség azon némely darabjait is, melyekre nézve csak nagy nehézséggel, vagy talán nem is, találunk helyet a szent gyűjteményben azok, akik a kanonicitás felől csak az épületesség szűk ismerve szerint szoktak ítélni; így p. o. a Jób könyvét. — E könyv ugyanis csak kevés építőnivalóval bír számunkra; inkább sötétségénél, mint világosságánál fogva nevezetes az; csak bizonyos nem izraelita embereket látunk abban elmerülni egy aránylag gyümölcs-telen vitába az isteni gondviselés útjai felől. Ugyde, ha a kanonicitás próbája nem más, mint a kijelentés főcéljának előmozdítása, akkor a Jób könyvétől senki sem vonhatja meg ésszerűleg azon jogot, hogy helyet foglaljon a kánonban. Mert legalább egy kánoni tisztet bizonyára teljesíti az; teljesíti t. i. azon tisztet, hogy bizonyosságot tesz róla, miszerint Isten érdeklődéssel viseltetik az emberek iránt a kiválasztott nép körén kívül is. Hasonló megjegyzést tehetünk az egész k h o k m a h irodalomról. Ez irodalom ugyanis egészen humanisticus jellegű, amennyiben hiányzik benne minden vonatkozás, ami Izraelt megkülönböztetőleg illetné; és ennélfogva úgy tűnhetnék az fel első tekintetre, mint valami anomália a héber kánonban. Ugyde éppen a humanismus teszi annak kánoni jogalapját és éppen abban teljesíti az a maga kánoni tisztét, hogy figyelmezteti a kiválasztott népet, miszerint Isten nemcsak az ő Istenök egyedül, a világ többi részének kizárásával. Hasonló okok alapján mi teljes közönnyel nézzük azon vitákat, melyek egy oly könyvirodalmi jellege felett folytattatnak, minő a Jónás próféta könyve. Legyen az akár történelem, akár parabola, bizonyosságot tesz az mindenestre az isteni kegyelem katholicitásáról és betöltvén ezen fontos kánoni tisztet, méltán igényel az magának helyet a kijelentés szent irodalmában.

Bethlendi Endre.

(Folyt. köv.)

Helyreigazítás és magyarázat.

A tiszántuli egyházkerület végzett theologusai érdekében irt cikkekre tett debreczeni nyilatkozatok egy részét kezeimhez kapva, az igazság érdekében ki kell jelentenem, hogy a három öngyilkos theologusra vonatkozó megjegyzésem téves information alapult. Ezt én utamban egy az egyházi lapokat olvasni szokott s ama pillanatban is azt olvasó egyéntől hallottam. Ő tévedett s utána én is. Én az

illetőnek szives készséggel megbocsátok s ugyanezt kérem a magam részére is mindazok részéről, kiket ez ügy kellemtlenül érintett, vagy kellemtlenségbe sodort.

S itt ez uttal szabad legyen nt. Tóth Sámuel urnak is némi magyarázatot adnom, mint a ki egy hozzám intézett nyílt levelében azt állítja, hogy én nevezett cikkemben „alaptalanul vádoló vagyok egy egyházkerületet s annak egész lelkészi karát.”

Hát én ezt nem tettem s nem is tehettem, mert az igazság érdekében ki kell jelentenem, hogy ez egyházkerület káplántartó lelkészei — csak ezekről lehetett szó — igazi atyailag s valódi humanusan bánnak káplánjaikkal.

Ismerek én itt papot, ki betegségére hívott maga mellé segédlelkészt, de azt — betegségéből felgyógyulva — még két évig tartá maga mellett, mert nem akadt helye.

Ismerek egy másikat, kinél megesik, hogy két káplánja van, egyik a rendes, másik meg a kinek helye nincsen.

Ismerek egy harmadikat, kinek bár káplánra nem volt szüksége, mégis maga mellé vett tisztességes díjazásra egy vizsgázott ifjút, csak hogy annak tisztességes ellátása és keresete legyen addig, a míg más helyt állomást nem kaphat.

Az ily férfiakat is magában foglaló lelkészi kart vádolni nem volt még gondolatomban sem.

A mit vádoltam s a mit most is vádoló vagyok, az „az egyházkerület segédlelkész elhelyezési rendszere.”

De itt azon szerencsés helyzetben vagyok, hogy ezt vádolja maga az egyházkerület is s a tavaszi közgyűlésen nagy valószínűséggel kimondja reá a halálos ítéletet.

Igy én azt hiszem, nem mondható az én reám, hogy én „alaptalanul vádoló vagyok az egyházkerületet.”

Egy oly káplán elhelyezési rendszert, mely az érdemet s különösen pedig a szolgálati évet tekintetbe véve, munkálja azt, hogy az ifju segédlelkészek az évek haladtával legyen mindig tisztességesebb ellátása, azt hiszem mindnyájan óhajtunk.

Felszólalásom főcélja nem a holtak emlegetése, hanem az élőkéről való gondoskodás volt.

S én tudva, hogy ez ügy a tavaszi közgyűlésen előkerül s ismerve az intéző férfiak bölcsességét, nemes szívét és önzetlenségét; meg vagyok győződve, hogy egy oly segédlelkész elhelyezési rendszer fog életbe lépni, mely miatt sem nekem, sem segédlelkészeinknek nem lehet okunk panaszra nyitni száunkat.

Szalay József.

Levél a szerkesztőhöz.

Diószeg, 1884. ápril 14.

Egy tiszta jellemű, páratlan becsületességű, mindenneknél — kik csak ismerék — közkedveltségben álló lelkésztársunk temetéséről jövök haza; engedje meg nt. szerkesztő ur, ha sok oldalról igénybe vett lapjában egy kis helyet kérek, melyen igaz tiszteletünk és szeretetünknek akarunk kifejezést adni, fájdalom már csak néhai Nt. Borsos István h. k. sz. miklósi lelkész s az érmelléki egyházmegye volt tanácsbírája és gyámoldai pénztárnoka emlékének; kinek az ünnepek miatt f. év ápril hó 14-én délután 2 órára tett temetése a legszebb rendben végbe vitt, s valóban megható,

s a sz. miklósi ref. egyház hivei és mindnyájunk előtt elfelejtetlen gyászünnepelely vala.

Két órakor már gyülekeztek a környék lelkészei, a boldogult tisztelői s a helybeli egyház hivei a szomorú házhoz; majd jel adatván a temetés megkezdésére, két fiatal erőteljes lelkész a koszorúkkal borított érczkoporsót kihozta a gyászos udvaron fekete lepellel előre elkészített gyászravatalra. — A Nagy József székyehidi tanító által vezetett dalárda megindító halotti dala után érmelléki esperes nt. Szöke János ur buzgó imában adott kifejezést a közvesztés és bánatnak. Éneklés után 6 lelkész vette fel a koporsót s vitte ki a nem rég szenvedett tűzveszély miatt teljesen fel nem szerelt templomba, hol alulirt tartott gyászbeszédet, fejtegetvén az igazi papi jellem kellékeit. — A gyászbeszéd elvégezte után a számos jelenlevők kikísérték a közelben levő temetőbe a boldogult porrézeit, hol a sirszélén letéve a gyászkoporsót, az alsó-ábrányi lelkész Egeressi Imre által tartott bucsu ima után nyugalomra tettük a 71 éves aggot és 42 éves lelkészt.

Igy ment végbe néhai Borsos István temetése, melynél fényben s pompában lehet számos kitünőbb, de meghatottságban s az igaz fájdalom által kiontott könnyekben alig lehet hozzá hasonló temetés.

Életrajza a boldogultnak a következő:

Borsos István lelkész életrajza.

Borsos István született Seregélyesen az 1813-dik év január 27-dik napján. Borsos Ferencz és Györe Éva szüleitől gondosan neveltetvén, az ottani iskolák elvégzése után iskolai pályájának folytatása végett az 1832-dik évben a n.-kőrösi gymnasiumba vitetett. Onnan az 1835-dik évben a debreczeni főiskolába jött át, hol iskolai pályáját minden tantárgyból kitünően végezte. Iskolai pályájának bevégeztével az érsemlyéni ref. egyház rektorának hivatott meg. Ezen hivatalát az 1842-dik év tavaszáig lankadatlan buzgalommal s az egész egyház hiveinek közszeretetével teljesítette. Rektori hivatalának bevégeztével — ugyancsak az 1842-dik év tavaszán — segédlelkészül a csokalyi egyházba rendeltetett, s a szent szolgálatok teljesítésére püspökileg kibocsáttatott, s az egyházmegyén segédlelkészi vizsgáját kitünő eredménnyel letévén: az egyházmegyébe bekebelezetett.

Majd az 1843-dik évi augusztus havában minden tantárgyból kitünőleg letett papi vizsga után felszenteltetett, s a felső-ábrányi egyház előjárói által rendes lelképásztor-nak meghivatott. — Két évi hű szolgálata után, érdemeinek némi jutalmazásául az egyházmegye által az érolaszii egyházba áthelyeztetett. Ezen kised egyháznak uniója képezte vágyainak és munkálkodásainak főcélját, mely az ottani ágostai egyháznak egyházunkkal lett egyesülése által az 1848-dik évben valósult.

Az 1850-dik év tavaszán elhalván néhai Csécsi N. János a sz. miklósi egyház lelkésze, s az érmelléki egyházmegye volt esperese, utódául ezen egyház a megboldogultat választotta el, hivta és nyerte meg. Azon idő óta ez egyház hivei ösmerik és tudják csüggedést nem ismerő papi buzgalmát, mely a hivel jó és balsorsot megosztva, virágozóvá tette ezen egyházat; s majd mikor a romboló

tűzvész a templomot, a papi és tanítói összes épületeket elhamvasztotta és magának a községnek is több mint fele-része leégett, a már akkor hajlott idejű, testben gyenge, de lélekben hit által erős lelképásztor együtt sirt, együtt szenvedett a romok felett hivel, de kétségbe nem esett, hanem Istenben bizva azonnal munkához kezdett, buzdította az egyház tagjait és lankadatlanul munkálkodott mindaddig, mig nem az egyház hamvaiból jelen alakjában évek hosszas küzdelme után felépült. Igy munkálkodott az, ki 71 évig tartó földi lét után folyó 1884-dik év ápril 11-én délelőtt 10 órakor földi pályáját bevégezte.

Érdemeit az érmelléki egyházmegye is szeretettel és tisztelettel ismerte el. — Hosszas éveken keresztül a papi özvegyek és árvák pénztárát haláláig lelkiösmeretesen kezelte és növelte, s e célra az ő díjazásául járt évi összeget is tőkésítette s az intézetnek vissza ajándékozta.

Egyházmegyei tanácsbirói székén, melyet szintén haláláig viselt, emberszeretet, törvénytisztelet együtt vezették, melynek elismeréséül ezen egyházmegyének esperesévé is megválasztott, de azon terhes hivatalt gyengélkedő egészsége miatt el nem fogadta.

Az 1846-dik évben házassági szövetségre lépett most felette kesergő özvegyével Mohi Nagy Zsófiával. Egymás iránti szeretet és kölcsönös gyöngédség volt házas életöknek kimagasló erénye. Életben két gyermeke maradt, u. m.: Lenke, Kiss Albert debreczeni ref. lelkész neje, s Irma Bugyi Sándor s. hodosi ref. lelkész neje, kik férjeikkel együtt mély bánatba merülve gyászolják a jó apának halálát. Velök gyászolnak az unokák, számos rokonok, jó barátok, a h. k. sz. miklósi ref. egyház és az egész érmelléki egyházmegye.

Mindannyian áldást kívánunk a kötelességét hűn teljesített munkásnak nyugvó poraira.

Kassay Ignác.

Nekrológ.

Csánki Bénjám in emlékezete.

Egy evangyéliomi hű és buzgó lelképásztor, egy egyháza érdekeit igazán szíven viselő, azért semmi fáradságot s munkát nem kimélő derék sáfára az Urnak; egy pátriárchális családapa; egy nemes szív; és jeles képzettségű elme szünt meg élni és működni folyó év ápril 1-én délelőtti 11 órakor, — a füzesgyarmati népes és virágzó egyház — most már fájdalom boldog emlékezetű lelképásztorában, a békésbányai ref. egyházmegye több éven át volt nagyérdemű tanácsbirójának, nagytiszteletű Csánki Bénjám in urnak személyében.

A megboldogult férfit született volt az 1818-dik év november 30-án Komádiban Biharmegyében, akkor ott nyugalomban élt, később ártándi, utóbb bojti jegyző Csánki István és Nagy Katalin szüleitől. Tanulói pályáját a debreczeni főiskolában 1829-ben kezdte meg, nem sokára ezután atyjától megfosztatván, mint árva folytatta alsóbb iskolai pályáját. Az 1834-dik évben a tógátus diákok közé bevétetvén, a felsőbb tudományokat — mint osztályában mindig második kitünő — 1840-ben bevégezte. — Iskolai pályája bevégezése után 1840°/₁-ben tanárai által a veteranus syn-

s a sz. miklósi ref. egyház hivei és mindnyájunk előtt ellejthetetlen gyászünnepelely vala.

Két órákor már gyülekeztek a környék lelkészei, a boldogult tisztelői s a helybeli egyház hivei a szomorú házhoz; majd jel adatván a temetés megkezdésére, két fiatal erőteljes lelkész a koszorúkkal borított érczkoporsót kihozta a gyászos udvaron fekete lepellel előre elkészített gyászravatalra. — A Nagy József székelyhidi tanító által vezetett dalárda megindító halotti dala után érmelléki esperes nt. Szóke János ur buzgó imában adott kifejezést a közvesztesség és bánatnak. Éneklés után 6 lelkész vette fel a koporsót s vitte ki a nem rég szenvedett tűzveszély miatt teljesen fel nem szerelt templomba, hol alulirt tartott gyászbeszédet, fejtegetvén az igazi papi jellem kellékeit. — A gyászbeszéd elvégezte után a számos jelenlevők kikisérték a közelben levő temetőbe a boldogult porrészeit, hol a sirszélén letéve a gyászkoporsót, az alsó-ábrányi lelkész Egeressi Imre által tartott bucsu ima után nyugalomra tettük a 71 éves aggot és 42 éves lelkészt.

Igy ment végbe néhai Borsos István temetése, melynél fényben s pompában lehet számos kitünőbb, de meghatottságban s az igaz fájdalom által kiontott könnyekben alig lehet hozzá hasonló temetés.

Életrajza a boldogultnak a következő:

Borsos István lelkész életrajza.

Borsos István született Seregélyesen az 1813-dik év január 27-dik napján. Borsos Ferencz és Györe Éva szüleitől gondosan neveltetvén, az ottani iskolák elvégzése után iskolai pályájának folytatása végett az 1832-dik évben a n.-kőrösi gymnasiumba vitetett. Onnan az 1835-dik évben a debreczeni főiskolába jött át, hol iskolai pályáját minden tantárgyból kitünően végezte. Iskolai pályájának bevégeztével az érsemlyéni ref. egyház rektorának hivatott meg. Ezen hivatalát az 1842-dik év tavaszáig lankadatlan buzgalommal s az egész egyház hiveinek közszeretetével teljesítette. Rektori hivatalának bevégeztével — ugyancsak az 1842-dik év tavaszán — segédlelkészül a csokalyi egyházba rendeltetett, s a szent szolgálatok teljesítésére püspökileg kibocsáttatott, s az egyházmegyén segédlelkészi vizsgáját kitünő eredménnyel letévén: az egyházmegyébe bekebelezetett.

Majd az 1843-dik évi augusztus havában minden tantárgyból kitünőleg letett papi vizsga után felszenteltetett, s a felső-ábrányi egyház előjárói által rendes lelkipásztornak meghivatott. — Két évi hü szolgálata után, érdemeinek némi jutalmazásául az egyházmegye által az érolaszii egyházba áthelyeztetett. Ezen kisdud egyháznak uniója képezte vágyainak és munkálkodásainak főcélját, mely az ottani ágostai egyháznak egyházunkkal lett egyesülése által az 1848-dik évben valósult.

Az 1850-dik év tavaszán elhalván néhai Csécsi N. János a sz. miklósi egyház lelkésze, s az érmelléki egyházmegye volt esperese, utódaul ezen egyház a megboldogultat választotta el, hívta és nyerte meg. Azon idő óta ez egyház hivei ösmerik és tudják csüggedést nem ismerő papi buzgalmát, mely a hivekkel jó és balsorsot megosztva, virágzóvá tette ezen egyházat; s majd mikor a romboló

tűzvész a templomot, a papi és tanítói összes épületeket elhamvasztotta és magának a községnek is több mint fele-része leégett, a már akkor hajlott idejű, testben gyenge, de lélekben hit által erős lelkipásztor együtt sirt, együtt szenvedett a romok felett hiveivel, de kétségbe nem esett, hanem Istenben bizva azonnal munkához kezdett, buzdította az egyház tagjait és lankadatlanul munkálkodott mindaddig, míg nem az egyház hamvaiból jelen alakjában évek hosszas küzdelme után felépült. Így munkálkodott az, ki 71 évig tartó földi lét után folyó 1884-dik év április 11-én délelőtt 10 órákor földi pályáját bevégzte.

Érdemeit az érmelléki egyházmegye is szeretettel és tisztelettel ismerte el. — Hosszas éveken keresztül a papi özvegyek és árvák pénztárát haláláig lelkiösmeretesen kezelte és növelte, s e célra az ő díjazásául járt évi összeget is tőkésítette s az intézetnek vissza ajándékozta.

Egyházmegyei tanácsbirói székén, melyet szintén haláláig viselt, emberszeretet, törvénytisztelet együtt vezették, melynek elismeréséül ezen egyházmegyének esperesévé is megválasztott, de azon terhes hivatal gyengélkedő egészsége miatt el nem fogadta.

Az 1846-dik évben házassági szövetségre lépett most felette kesergő özvegyével Mohi Nagy Zsófiával. Egymás iránti szeretet és kölcsönös gyöngédség volt házasi életöknek kimagasló erénye. Életben két gyermeke maradt, u. m.: Lenke, Kiss Albert debreczeni ref. lelkész neje, s Irma Bugyi Sándor s. hodosi ref. lelkész neje, kik férjeikkel együtt mély bánatba merülve gyászolják a jó apának halálát. Velök gyászolnak az unokák, számos rokonok, jó barátok, a h. k. sz. miklósi ref. egyház és az egész érmelléki egyházmegye.

Mindannyian áldást kívánunk a kötelességét hűn teljesített munkásnak nyugvó poraira.

Kassay Ignác.

Nekrológ.

Csánki Bénéjámint emlékezete.

Egy evangyéliumi hü és buzgó lelkipásztor, egy egyháza érdekeit igazán szíven viselő, azért semmi fáradságot s munkát nem kimélő derék sáfára az Urnak; egy pátriarchális családapa; egy nemes szív; és jeles képzettségű elmeszűnt meg élni és működni folyó év április 1-én délelőtti 11 órákor, — a füzesgyarmati népes és virágzó egyház — most már fájdalom boldog emlékezetű lelkipásztorában, a békésbánáti ref. egyházmegye több éven át volt nagyérdemű tanácsbirójának, nagytiszteletű Csánki Bénéjámint személyében.

A megboldogult férfi született volt az 1818-dik év november 30-án Komádiban Biharmegyében, akkor ott nyugalomban élt, később ártándi, utóbb bojti jegyző Csánki István és Nagy Katalin szüleitől. Tanulói pályáját a debreczeni főiskolában 1829-ben kezdte meg, nem sokára ezután atyjától megfosztatván, mint árva folytatta alsóbb iskolai pályáját. Az 1834-dik évben a tógátus diákok közé bevétetvén, a felsőbb tudományokat — mint osztályában mindig második kitünő — 1840-ben bevégezte. — Iskolai pályája bevégzése után 1840°/₁-ben tanárai által a veteranus syn-

taxisták közönséges tanítójává tétetett, s egyszersmind esküdt diák lett. Majd 1841-ben a nagy-kun-turkevei rektorságra ment ki, hol hivatalát 1844. év tavaszáig viselte, s mind e mai napig tartó jó emléket hagyott maga után. — Rektorsága végeztével az akkori országgyűlés alkalmából Pozsonyba ment fel, s részint itt, részint Bazinban és Bécsben félétét töltött.

Innen haza térvén, 1844-ben a lelkész-képességi vizsgát Debreczenben letette, s akkori superintendens néh. Szobozslai Papp István vette maga mellé segédül a jeles képzettségű ifjút, kinek oldala mellett mint káplán negyedfél évet töltött. Innen kéretett fel a füzesgyarmati ref. egyház előjárósága által 1848 elején a megüresedett lelkészi hivatal elfogadására, miután a nép által ide megválasztatott; papi hivatalába Birák könyve XVIII. rész 19. 20. versei felett tartott beszédével köszöntött be, azonban hazánk akkori zavaros körülményei miatt csak 1852-ben szenteltetett fel, a mely alkalommal 105 felszentelendő paptársai közül a szónoklatot ő végezte a debreczeni nagy templomban.

Hivatala elfoglalása után nem sokára meg is nősült, elvévén itteni uradalmi számtartónak női erényekben gazdag leányát Bergmann Emiliát, a kivel való szeretetteljes házasságának idejében az Ur megajándékozta máig is élő 10 gyermekkel, kiknek neveltetésére s kitaníttatására tőle telhető minden áldozatot meghozott, a kik közül már többekben meg is érte édesapai örömét, a mennyiben már fiai közül — azok kik felnevekedtek — a hazai tudományosság és irodalom terén eddig is ösmert nevet vívtak ki magoknak.

Egész élete nyitott könyv volt a gyülekezet, barátai és ismerősei előtt. — Családi körében patriarchalis eredeti magyaros egyszerűségben élve, egyesült benne a hü. a gondos atya a buzgó lelkipásztorral, ki egyháza és gyülekezete javát soha meg nem szünt munkálni. Egész életét egyháza jólétének s virágzásának előmozdítására, s számos tagból álló családja boldogítására szentelte; az egyház érdekeinél a legtulvittebb takarékoságot, családjánál mindenkor a tőle telhető legnagyobb áldozatot gyakorolta. — Valóban e gyülekezet szívében örök és maradaudó emléket biztosított a maga számára működése s alkotásai által.

Temetése ápril 4-én délelőtti 10 órakor történt, mondhatni az egész gyülekezet, s a vidékről is nagy számmal összesereglett nép őszinte részvéte mellett. — A zsufozásig megtelt templomban Tatár János szeghalmi lelkész ur mondott szép beszédet II. Tim. 4. r. 6. 7. 8. versei alapján, a sirnál pedig az elhunynak káplánja mondott a veszteség nagyságát tolmácsoló bucsu beszédet.

Ezután elzárta tőlünk a sötét sir, azon világosságot, ki míg élt, oly sokaknak volt világossága, az Isten igéjének buzgó hirdetője, saját életének tiszta becsületessége által.

Ily nemesen s áldásos tettekben megfutott életnek sirja felett soha nem fog kialudni az áldó kegyelet szent tüze.

Áldás és béke lebegjen mindenkor porain.
Füzes-Gyarmat, 1884. ápril 18.

Fekete Gyula, ref. segédlelkész.

A szatmári ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

(Vége.)

Az esperesi jelentés tudomásul vétele után, a jelentésben jelzett egy némely orvoslatot igénylő ügyre nézve hozatott határozat; majd a közpénztárhoz segélyért folyamodók kérvényei osztattak ki referálás végett a tanácsbírák közt, s délután öt órára lelkész-gyámoldai gyűlést híván egybe esperes ur az ülést $\frac{1}{4}$ 2 órakor berekeszté, hogy a zöld asztal mellől szabadulva, a fehér asztalok mellé telepedhessék boldog, boldogtalan.

A diszes közébedet 200 terítékre Izsáák Dezső egyházmegyei gondnok adta. Boldog Isten! micsoda egy terem a szatmári társaskör üvegterme, és az színültig megtelt. — Ott volt az egyházmegye egész papi testülete, az egyházak minden egyes képviselője, a világi nevezetesebb egyének összesége, a tanító testület számos tagja, ott volt a róm. kath. egyháznak a közelben lakó két kitűnősége. Az ebéd — elképzelhetőleg — kedélyes és emelkedett hangulat közt folyt le, melyet fűszerezett a néhány igazán sikerült és szívből eredő pohárköszöntő.

Bizony a másodnapos ülésre ugyan megritkultak a sorok, csak az ügyes-bajosok maradának bent jóformán. — Reggel 8—10 óráig bűnügyet tárgyalt a tanácsbírói kar. A közgyűlés tárgyai közül kiemeljük a következőket: A szatmári egyháztanács s képviseleti gyűlés lelkészi lakóházak építésére vonatkozó határozata, mely ellen — minthogy adókövetéssel járó dolog — Kolozsváry Károly s társai kérvényt nyújtottak be: nem nyerhetett vala megerősítést azon oknál fogva, mert az egyházközségi képviseleti gyűlésen, mely ez ügyben határozott, nem volt jelen csak 47 képviselő, holott az egyház szervezkedő gyűlésének megállapodása szerint legalább 51-nek kelle vala jelen lennie.

Másik fontos tárgya volt e napi tanácskozásnak, a sz.-németii ev. ref. egyház által, a sz.-németii részen felállítandó felekezet nélküli kisdédóvó részére följánlott 500 frtnyi alapítványi tőke átengedése feletti határozás.

Az egyházmegye nem kissé volt meglepetve ez 500 frtnyi tőke adományozás hire által; nem azért, mintha nem jó szemmel nézné egyházaink humanitarius czélokra való adakozását — ha van miből; hanem azért, mert hiszen egyházunk kerítésén belől is van elég alkalom a költekezésre; miért hát rajtunk kívül eső czélokot adoptálni addig, míg saját céljainknak mostoha anyjuk vagyunk? ... Sz.-Németinek $\frac{4}{5}$ része református, az egyház szép vagyonszállal rendelkezik: miért lép hát ő solidaritásba idegen elemekkel az óvodát illetőleg, holott ezt önerején is létesítheti? Ezt a kérdést tette föl az egyházmegye, s miután kielégítő választ nem kaphatott, kimondotta, hogy: elvárta volna a sz.-németii egyháztól, hogy hasonczélú intézetet — mennyiben már ilyenre alappal is rendelkezik — önmaga, saját erejével állított volna fel. De ha ezt idáig nem tette, ám segélyezze a felekezet nélküli óvodát, az egyházmegye megengedi, azonban egyelőre csak 5 évig s oly feltétel alatt, hogy az 500 frt tőkét alapítvány czimen a jelzett célra le nem kötheti, sőt ez 5 év alatt oda fog működni, hogy az általa célba vett „szeretet ház“ minél előbb föllállíthatassék.

Végül — több apró-cseprő ügy elintézése után — az egyházi közalap végrehajtó bizottsághoz segély iránt inté-

zett kérvények felől, megtéven tanácsbírák véleményes jelentésöket, határozatott, hogy azok szabályszerű fölsze-
relés után, tekintet nélkül a kért összeg mennyiségére, a
mennyiben méltányosoknak találtattak, illetékes helyen
ajánlatni fognak.

S ezzel a nagy türelmü atyák is szétoszlottak, men-
vén kikj az övéihez azzal a szép kívánsággal, hogy: adjon Isten
minden egyházmegyének oly tapintatos, szelid bölcses-
séggel kormányzó vezérferfiakat, milyenekkel a szatmári
egyházmegye dicsekedhetik, tartsa Isten ősz esperesünket,
tartsa Isten gondnokunkat sokáig!

Földesi Péter.

A heves-nagykunsági ref. egyházvidék közgyűlése.

A heves-nagykunsági egyházvidék Kisujszálláson tartá
közgyűlését márczius 26-án.

Nem teljesülvén várásom, hogy a gyűlésben folytono-
san és végig jelenvolt férfiak közül valaki közlötne volna
ezen gyűlés lefolyását, nehogy köztudomás nélkül muljék el
ezen gyűlés, vettem magamnak azon szabadságot, hogy bár
ha röviden is, említést tegyek ezen gyűlés tárgyai és folya-
máról, ki csak hallgatónul léptem be néhány percznyi időre.

Elnökei voltak Székely Károly esperes és Horthi István
egyházmegyei gondnok urak. A tárgysorozat 25 tárgyat
mutatott fel. A letárgyalás két napot vett igénybe. Legfon-
tosabb köztárgyak voltak: esperesi jelentés a domestika
ügyéről. A domestikára történt aláírások, illetőleg bevallá-
sok felülbírálása. A mint hallám 5 ezer néhány száz forint
felül történt a bevallás. Legnagyobb összeg mintegy 1000
frt a karczagi, 400 a madarasi egyházé. Nevezetes tárgy
volt még az egyházmegyei szabályrendelet és az egyház-
megyei tanító-egylet megerősített alapszabályai felolvasása.
— A többi tárgyak egyes egyházakat és egyes egyéneket
illettek.

Eszme rokonságnál fogva felemlitem, hogy némely
egyházvidékünkben nem, vagy igen ritkán olvasható tudósi-
tás az egyházmegye keblében történt események, intézke-
dések, szellemi haladások, egyházmegyei értekezletek s ta-
nitói egyletek működéséről: pedig a közjó érdekében a köz-
szellem terjesztésében kívánatos, sőt elengedhetlen minden
erkölcsi, szellemi, közigazgatási mozzanatokat nyilvános-
ságra hozni. — Mert ez teremtené meg a közszellemet, ez
emelné a közlelkésülést, ez mozdítaná elő összes haladásun-
kat. Ha önkéntes toll nem lenne a közlés megírására: cél-
szerű lenne talán oly intézkedés egyházmegyénkben, hogy
a jegyzők, mint kik közvetlenül tudhatják a tárgyak meg-
vitását s készítik el a jegyzőkönyveket, szólíttatnának fel
közgyűlésileg a gyűlésről tudósítást a lapok valamelyikébe
beküldeni. Ez egyházmegyénkben 4 jegyző van, két világi,
két egyházi férfi, ha nem is állandóan egy, legalább egy-
mást felváltva közölnék a gyűlés eredményét.

Mint más, ugy e gyűlés alkalmával is az egyház gon-
doskodott a gyűlés tagjai szives ellátásáról.

K. Hajdu Lajos.

Könyvismertetés.

I.

Bölcsészeti történelme, tanulók, egyszersmind
művelt olvasók használatára kidolgozta Thót
Ferencz, a reformátusok debreczeni főisko-
lájában bölcsészeti tanára. Harmadik kötet.
Ujkor.

Örvendenünk kell általában minden bölcsészeti munká-
nak, mely szegénynek mondható bölcsészeti irodalmunk
terén a komoly gond és fáradozás eredményeként jelenik
meg; örülnünk kell különösen akkor, ha az illető munka,
más, többé-kevésbé egyoldalúságra hajló, bölcsészeti mun-
kákkal ellenkezőleg, inkább oly iránynak hódol, mely a
szélsőségek kerülésével, folyvást az igazság középutján
igyekszik haladni. — Ily munkának tetszik előttem a fent
címzett bölcsészettörténelem is, melyet nem annyira rész-
leteiben akarok ezuttal ismertetni, mint inkább egészen
rövid átalánosságban mutatni be, az általános és különösen
az ifjúsági olvasó közönség előtt.

Szerző a fentebbi műben, mintegy kiegészítésül és
befejezésül a már korábban megjelent első és második kor-
szaknak, a bölcsészettörténelem harmadik, vagyis ujkori
korszakát tárgyalja. — Ez ujkor bölcsészeti történelmében
szerző két főszakaszt különböztet meg, u. m. a dogmatizmus
korszakát, mely Descartessel kezdődik és tart Kantig és a kri-
ticizmus korszakát, mely Kanttal kezdődik és tart napjainkig.
Az előbbi korszakban már, Descartes, Spinoza, Locke, Condil-
lac, Berkeley, Leibniz és Wolf teszik azon főalakokat, kik-
ről szerző ugy életrajzi, mint bölcsészettani tekintetben oly
hü képet igyekszik előnkbe tárni, minőt csak a rendelkezé-
sére álló térmennyiség megengedhete. — Lehetőleg teljes
számban felemlitetnek azonban a főalakokon kívül és min-
tegy ezek egyikével, vagy másikkal kapcsolatban a többi
nevesebb bölcsészek is, szintugy életrajz, mint gondolat-
irány tekintetében. A második szakaszban Kanton kezdődik
az ismertetés. És pedig a rövid életrajzi megjegyzések s a
Kant bölcsészeti fejlődésében előfordult három korszak
megkülönböztetése után egész részletességgel ismertettetik
az ő bölcsészete, részint három főmunkái, u. m. 1) A tiszta
ész bírálata, 2) A gyakorlati ész bírálata és 3) Az ítélőte-
hetség bírálata alapján, részint pedig, a mi az ő természet-
és vallásbölcsészetiét illeti, az idevágó kanti munkák alap-
ján. Kant után jeleztetnek azon kísérletek is, melyek több
bölcsészek által tételének az ő bölcsészeteének átalakítá-
sára. Azután jó Fichte és pedig neki is először élete, illető-
leg életviszontagságai rajzoltatnak röviden és azután törté-
nik átmenet az ő bölcsészeteének ismertetésére, részint
tekintve annak korábbi pházisát, mely az ő „Tudomány-
tana“ alapján, illetőleg az elméleti bölcsészet és a gyakor-
lati bölcsészet felosztási alakjában ismertettetik; részint
pedig annak későbbi pházisát, melyet a korábbival, mint
merőben subjectiv idealismussal szemben, inkább objectiv
idealismusnak tekinthetünk. — Fichtével kapcsolatban tétel-
tetik említés a romantika bölcsészetről és ennek képviselő-
lőiről is.

Bethlendi Endre.

(Vége köv.)

II.

Lelki buzgóság hangjai. Imádságok a magán és családi élet vallásosságának emelésére. Irta Surányi Gyula peéri ev. ref. pap. Debreczen. Kiadja ifj. Csáthy Károly kir. gazd. tanint. könyvtáros. 1884.

Sajátságos helyzetbe jut az elfogulatlan figyelmes olvasó ezen 268 16-órét lapon 68 imádságot s elől az uri imádságot, hátul az apostoli hitformát és a tizparancsolatot versben magában foglaló kis könyvet olvasva. — Talál és pedig sűrűen helyeket benne, melyek a legkedvezőtlenebb érzésekre hangolják, melyeket az itt ott feltűnő kivételesebb fordulatok csendesíthetnek csak.

Maga már a könyv czime oly sajátságos: Lelki buzgóság hangjai; mintha a buzgóság nem lelki, hanem testi is lehetne. A szerzőt kiigazítani látszik könyve szedője, midőn az iverk alján, a szokásos könyvczim jelzést ekként teszi: Surányi: Buzgóság Hangjai.

A kis könyv főtiszteletű Révész Bálint püspök urnak, „az ihletett lelkű imádság költőnek“ van ajánlva. Ismét mily sajátságos elnevezés: „imádság költő.“ Szép az a költészet, de talán mégis annak nincs evangélioma, nincs Krisztusa; hát miért nem jó ez: imádság író?

Általában a szerző imádságaiban sem keresi azon a magyar nyelvben oly bőven levő szavakat, melyek az imádság természetével egyeznek; nehézkes mondatszerkezetei vannak, melyeket sok helyt csaknem az érthetlenségig elrontanak a nyomdahiák s rosszul alkalmazott írásjelek.

Távolról sem akarok részletekbe bocsátkozni, csak egy pár példát említek a most mondottak igazolására. A nagy-pénteki esteli imádság például így kezdődik a 100-dik lapon: „Elvégeztetett tehát minden! a gonoszság művének, az árlás következményeinek vége, halál kellett hogy legyen!“ — Az adventi imádságban a 83-dik lapon: „Uram! én bűnben fogantattam, bünt örökölttem szüleimtől is, bűnös voltomból önmagam erején nem hogy kiemelkedni, de naponkint mélyebben kellett volna sülyednem annak átkos fertőjébe; mi lett volna belőlem, ha irgalmad nem könyörült volna rajtam, elesem nyomorulton, az ígélet fiának, egyetlen megváltómnak szabadítása által; mi lett volna belőlem, ha Jézusom nekem a vétkek sötét barlangjában bolyongó és bizonytalan irányban tévelygő embernek így nem szólottál volna: kelj fel és világoskodjál meg, mert eljött a te világosságod.“

A szerző úgy látszik, nem tudja bele képzelni magát annak helyzetébe, kinek számára imádságát írja; sok lényegtelen körülmény elsorolásával tömi meg imádságát. Nem követi, mit egyházunk egyik kitűnő, tapasztalt öreg lelkipásztorától volt szerencsém hallani egy alkalommal, midőn a jelenlétében prédikált ifju theologust így figyelmezteti: „Kedves öcsém! imádkozni nem tud, majd ha az életben érzi, hogy lelke óhajtozik Istenhez emelkedni, szeretne imádkozni, imádkozzék fenhargon, a hogy ekkor ejti ki a szavakat, az az imádkozás hangja.“ Tökéletes igaz, hogy a közvetlenség az, a mi hat és értékes úgy az imádság írásában, mint elmondásában. Ez nincs meg a kezünk alatti kis könyv szerzőjénél. Látszik, hogy nem a szívből jövő vallásos érzések jelentkeznek nála szavakat kérve, hanem a sok-

szor czifrán összeszedett szavak alá akarna erőszakolni vallásos érzést. Például a 168-dik lapon a vizáradás félelmei között mondandó imádságban ki érezné természetesnek e kifejezést: „És e szomorú helyzetünkben, sirni sem merünk már Uram, bár önkéntelen is könnyek tolnak szeminkre, mert félünk, nehogy még könnyeink is neveljék a hömpölygő vizeknek árjait...“ Születhetik ily nevetséges gondolat imádkozó ember elméjében az árviz félelmei közt? A rölegény és menyasszony imádságában a 212-dik lapon mindezekre a koronát teszi fel e mondat: „Istenem! mily boldog valék, mikor megtudtam, hogy szerelmét bírom annak, a kinek látása is oly édes izgalomba hozta szívemet; mily boldog valék, midőn hallhatám ajkairól lehangozni az érzelmeket, melyek szívében támadtak; a feleletet talán már arczomról, szemeimből is kiolvashatá; alig birtam legyőzni végetlen örömömnek kitörését, csak egy gondolat foglalta el egész valómat, hogy ő szeret, hogy én elértem a földön megnyerhető legnagyobb boldogságom, a menny üdvének előcsarnokába léptem. Istenem, Istenem! köszönöm neked e nagy kegyelmet, köszönöm, hogy meghallgattad éjjelemnek és nappalomnak legforróbb kívánságát, áldassék érette szent neved.“ — Engedelmet kérek, ez nem imádság; sem tartalmára, sem hangjára nézve nem érdemes arra, hogy imádságnak neveztessek. Ezt még a menyasszony sem, legalább nem mindenik venné ajkára még bizalmas barát-
noje előtt is; legfelebb egy világfi fecsegne így titkába avatott barátja előtt.

De elég legyen az idézet.

A könyvben foglalt versek, bizony csak gyenge verselések.

Sajátságos, mindezek után is azt kell mondanom, hogy ez imádságokban van egy, a mi dicsérőleg kiemelendő. — A bűnbevalló elem a melyik imádságban megvan, nagyon helyes és szép fordulattal van bevive. S ez azt mutatja, hogy a szerző tudna a kívánalmaknak megfelelő imádságot is írni, ha akkor írta, mikor lelke hajtja s nem mellőzné az önbírálatot. Kisértse meg így s hiszem, második kísérlete szerencsésebb lesz az elsőnél.

Bekes.

Különfélék.

Értesítés. Imádságos könyvem ügyében több oldalról hozzám érkezett levélre ez uton is válaszolom, hogy König Rudolf ref. lelkész urnál rendelhető meg (Budapest, Váci-ut, 76. sz. a.). Ára egyszerű, de izléses vászonkötésben 80 kr, finomabb vászonban 1 frt, elegáns aranyozott kötésben 1 frt 60 kr. Csiky Lajos, hittanár.

Lelkészképességi vizsgák Debreczenben e hó 24-én vették kezdetüket; az első vizsgára 30, a másodikra 25 ifju jelentkezett.

Első lelkészképességi vizsgára jelentkeztek: Fiók Károly, Ferenczy Gyula, Kozma Zsigmond, Elek István, Medgyaszay Gyula, Sulyok István, Révész Mihály, Kovács Zsigmond, Csuka Ferencz, Sarkadi Nagy István, Szilágyi Géza, Vörös Zsigmond, Laczka Sándor, Bélteki Géza, Vitéz Gyula, Zsigmond Géza, Szabó József, Kiss Sándor, Kriston Sándor, Végli József, Szabó László, Kanizsay Endre, Gyarmathy Gábor, Adorján Zoltán, Bársony György,

Pócsik János, Körössy Sándor, Gulyás Benó, Gecse Géza, Keck Zsigmond.

Második vizsgára jelentkeztek: Sánta Béla, Bay József, Dicsőffi József, Tereh Gyula, Nagy Péter, Mátéffi Ferencz, Nagy Lajos, Bertalan Gábor, Bódogh János, Szabó Mihály, Sógor Endre, Sófalvi Károly, Kincses István, Bodnár Lajos, Györffi Ede, Szekér Sándor, Nagy Gyula, Kalas István, Szük Sándor, Barna Zsigmond, Hunyady László, Vitéz Mihály, Barna Gyula, Jaszter József, Csik Albert.

Gyászhir. Kovács Sebestény József az ipoly-pásztói ev. ref. egyház több mint félszázados lelkésze, a dregel-palánki egyházmegye csaknem negyedszázadig volt s a közel multban nyugalomba vonult esperese, a Ferencz József rend lovagja e hó 21-én munkás életének pár nap nap hijján 81-dik évében, rövid szenvedés után végelgyengülésben elhunyt. Földi maradványai folyó hó 24-én, születése 81-dik évfordulóján fognak örök nyugalomra tétetni. Béke lebegjen az Ur e hü szolgájának, a bődögült családapának porai felett!

A sárospataki főiskolai könyvtár története. Irta Szinyei Gerson akadémiai tanár és könyvtárnok. Sárospatak, 1884. 8-adrét, 71 lap. Ára 30 kr. A tanügy terén oly szép névvel bíró férfinak e jeles és értékes dolgozatát ajánljuk az iskolák történeti fejlődését figyelemmel kísérő olvasó közönség pártolásába.

Megjelentek: 1) A magyarországi evang. ref. egyház egyetemes konventjének jegyzőkönyve Budapest, 1884. márczius 17—23-ig. Kiadta Tóth Sámuel, az egyetemes konvent egyik egyházi jegyzője. Nyom. Debreczen, a város könyvnyomdájában. Nagy 8-adrét, 64 lap. — 2) Theologiai akademiák, tanítóképző intézetek, középiskolák szervezete és tanterve; Középiskolák belrendtartására és fegyelmezésére vonatkozó szabályok. A magyarországi ev. ref. egyház tanintézetekre, az egyetemes konvent által megállapítva. Kiadta Tóth Sámuel konventi jegyző. Nyom. Debreczen. Nagy 8-adrét, 48 lap.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a hegyköz-szent-miklósi ref. lelkészi állomásra.

Évi javadalom 600 frt értékű.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények folyó évi május 10-ig Szőke János espereshez Érmihályfalvára küldendők.

Debreczen, 1884. ápril 19.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat

gymnasiumi tanszékekre.

Folyó évi június hó 5. s következő napjain tartandó erdélyi ev. ref. egyházkerületi közgyűlésen a székely-udvarhelyi ref. kollégiumnál a „történelem s földrajzi“ és esetleg rendszeresítendő „görög- s latin nyelv és irodalmi“ főgymnasiumi rendes tanári székek választás utján befognak tölteni.

Ezen tanszékek mindegyikéhez kötött javadalom: 1000 frt = egy ezer forint évi fizetés.

A pályázók kötelesek az illető tudományszakra képesítettségüket, életkorukat, vallásukat, eddigi szolgálatukat és erkölcsi viseletüket szabályszerűen igazolni. Kérvényüket folyó évi május 25-ig bezárólag az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó igazgató tanácsának alólírott elnökéhez nyujtsák be.

Kolozsvárott, 1884. ápril hó 12-én.

Nagy Péter,
erdélyi ev. ref. püspök.

Pályázat

a pocsaji reform. lelkészi állomásra.

Évi fizetés: 1) készpénz 24 frt; 2) föld 36 $\frac{311}{1100}$ hold, melyből 4 hold ugarnak kétszeri, 4 hold tengeri földnek egyszeri szántását az egyház teljesíti; 3) párbér: minden egész ágyas gazdától 1 véka rozs, $\frac{1}{2}$ véka aljgabona, a fél ágyasoktól felényi; 4) tüzi fa 3 öl; 5) elégséges örlés; 6) stóla.

Az összes fizetés 818 frt 60 kr-ra levén becsülve, ez állomás a tiszántuli ref. egyházkerület 1883. szeptemberi közgyűlése 215. számú határozata szerint harmad osztályu.

A felszerelt pályázati kérvények folyó évi május hó 10-dik napjáig bezárólag Dávidházy János espereshez Pocsajba (Biharmegye) küldendők.

Debreczenben, 1884. ápril 18.

Révész Bálint,
a tiszántuli ref. egyházkerület
püspöke.